

Is uw praktijk al
'senior proof'?

**CHECK
LIST**

**HOUD DE
OUDERE MOND
GEZOND**

OUDEREN IN DE MONDZORGPRAKTIJK

Het aantal ouderen in Nederland neemt de komende jaren fors toe. In 2040 zijn 4,2 miljoen Nederlanders ouder dan 65 – meer dan een kwart van de bevolking! Twee miljoen daarvan zullen 80-plusser zijn. Steeds vaker hebben deze ouderen hun eigen tanden nog. Maar lang niet alle ouderen hebben een gezonde mond.

De vergrijzing, de toename in het behoud van het eigen gebit én de noodzaak de oudere mond gezonder te maken, vragen het nodige van de mondzorg. Zowel de inrichting van de praktijk, de organisatie als de expertise moeten inspelen op de steeds toenemende vraag naar mondzorg voor ouderen.

In hoeverre u al inspeelt op kwetsbare ouderen, kunt u nagaan met behulp van deze checklist. Aan de hand van 6 thema's stellen we u praktische vragen om te controleren of uw praktijk 'senior proof' is.

Wilt u meer informatie? Pak dan de brochure 'Tips en adviezen voor mondzorg aan ouderen' erbij of de 'Praktijkwijzer Zorg aan ouderen in de algemene mondzorgpraktijk', die u allebei vindt op knmt.nl/ouderen.

Ontwikkeld door:

knmt

Onderschreven door:

ANT
ASSOCIATIE
NEDERLANDSE
TANDARTSEN

nvm
mondhygiënist

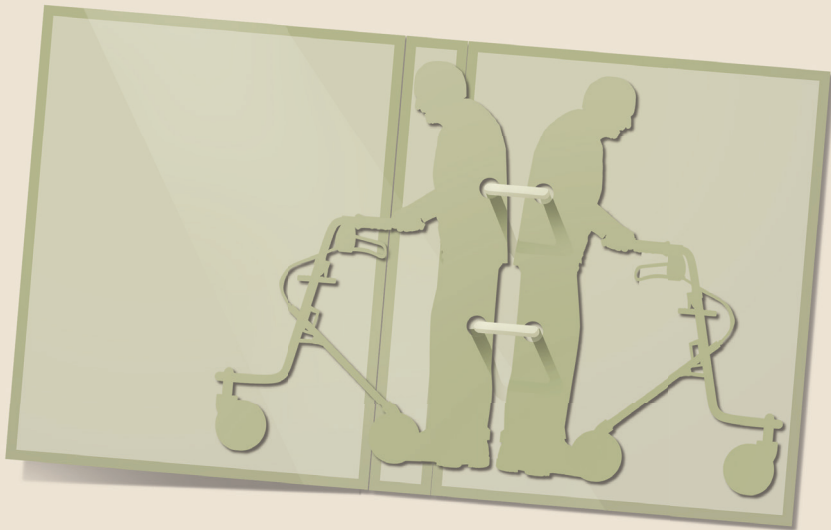
Organisatie van
Nederlandse
Tandprothetici

Overzicht thema's

1. DOSSIERVERING	3
2. OUDERE PATIËNT IN BEELD	4
3. KENNIS	5
4. TOEGANKELIJKHEID	6
5. COMMUNICATIE	7
6. NETWERK	8

Meer weten? KNMT.nl/ouderen

DOSSIERVEROERING

- Heeft u ten aanzien van ouderen aanvullende afspraken over de dossiervoering?
- Kent u de mantelzorgers en/of wettelijke vertegenwoordigers en heeft u hun contactgegevens?
- Houdt u er in uw planning rekening mee als uw oudere patiënt extra tijd vraagt?
- Weet u hoe uw oudere patiënt naar uw praktijk komt, en met welke hulpmiddelen? (bv taxi + rollator)
- Registreert u belemmerende factoren, zoals 'slechtziend' of 'slechthorend'?
- Beschikt u over de juiste contactgegevens van huisarts, apotheek en thuiszorg?
- Heeft u (met schriftelijke toestemming van uw patiënt) de beschikking over medische informatie via artsen en/of apotheek?
- Maakt u een aantekening van het niet verschijnen op een afspraak? En van de psychosociale omstandigheden van uw patiënt?
- Is uw zorgplanning bij ouderen afgestemd op de levensfase waarin zij verkeren?
- Kent u de informatieplicht die u als mondzorgverlener heeft?

OUDERE PATIËNT IN BEELD

- Weet u wanneer u uw oudere patiënt weer kunt verwachten?
- Denkt u bij het maken van een (vervolg)afspraak aan:
  - De extra tijd die nodig is voor het binnenkomen en verplaatsen naar behandelkamer en -stoel, en met de dagplanning van de patiënt?
  - Het feit dat één afspraak per dag voor ouderen vaak al heel belastend is?
- Stuurt u bij het oproepen voor de (half)jaarlijkse controle en bij niet verschijnen een (herinnerings)kaartje met een goed leesbaar lettertype?
- Neemt u bij niet verschijnen op een afspraak altijd contact op?
- Kijkt u samen met uw oudere patiënt (en mantelzorger) hoe het vergeten van een afspraak kan worden voorkomen?
- Overweegt u wel eens bezoek aan huis, in overleg met de patiënt (en mantelzorger)?
- Weet u wie de wettelijke vertegenwoordiger of contactpersoon is en hoe u die persoon kunt bereiken?

KENNIS

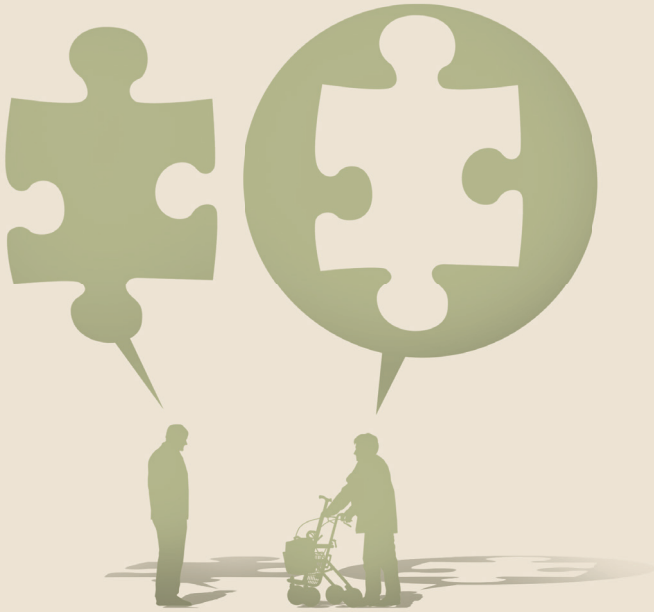
- Heeft uw team voldoende kennis over de omgang met ouderen?
- Weet u waar levensloopbestendige mondgezondheid voor staat?
- Heeft u kennis van en/of ervaring met:
  - Het afnemen van anamnese?
(medisch, mondzorg-gerelateerd, psychosociaal, eventueel heteroanamnese)
  - De meest voorkomende specifieke somatische en psychische aandoeningen?
    - oorzaken (etiologie), aard, beloop, gevolgen, mogelijke behandeling(en), onderlinge samenhang
    - orale manifestaties en daaruit voortvloeiende functiebeperkingen
  - De meest gebruikte geneesmiddelen en mogelijke (medisch tandheelkundige) bijwerkingen/interactie?
  - Het maken van een zorgplan?
  - Levensloopbestendigheid; bent u zich bewust van fragiele identiteit en beperkte behandelmogelijkheden?
- Bespreekt u met uw oudere patiënt:
  - hoe zijn/haar mondgezondheid behouden of verbeterd kan worden?
  - welke gebitssituatie haalbaar is?
  - het al of niet uitvoeren van (ingrijpende) behandelingen; het te verwachten resultaat versus de mogelijke risico's?
  - de mate van wilsbekwaamheid?
- Heeft u kennis over/ervaring met bedrijfshulpverlening toegespitst op ouderen? (b.v. ontruimingsoefening met patiënten met rolstoel/rollator)
- Weet u hoe u (beginnende) kwetsbaarheid kunt herkennen? (lichamelijk, psychisch en sociaal)
- Weet u wat de meest voorkomende aandoeningen/ziekten bij mensen ouder dan 65 jaar zijn?

TOEGANKELIJKHEID

- Kunnen ouderen uw praktijk makkelijk inkomen en zich binnen goed verplaatsen?
- Is de toegankelijkheid van uw praktijkgebouw voldoende afgestemd op kwetsbare ouderen met een rolstoel, rollator of scootmobiel?
- Heeft u wel eens nagedacht over:
  - Brede(re) toegang?
    - automatische deur
    - bel- of intercominstallatie, te bedienen vanuit rolstoel of scootmobiel
  - makkelijk(er) bereikbare praktijkruimtes?
    - begane grond
    - lift met voldoende ruimte
  - juiste baliehoogte voor rolstoelgebruikers?
  - aanpassingen in de wachtruimte?
    - plaats voor een rolstoel of scootmobiel
    - stoelen van verschillende hoogtes en zitbreedte met leuning
  - hoogte en breedte van alle doorgangen?
  - zo kort mogelijke loopafstanden?
  - toegankelijkheid van de praktijkruimtes met een (eigen) rollator of rolstoel?
  - voldoende manoeuvreerruimte in de behandelkamer?
  - toegankelijke vloerbekleding?
    - (niet te) glad en goed te reinigen
    - zonder losliggende matten
  - een aangepast toilet?
    - Invalidentoilet (ook voor algemeen gebruik geschikt), of
    - handgreep, beugels, afvalbak voor incontinentiemateriaal.
  - contrasterende kleuren voor vloeren, deuren en wanden?
  - goed leesbare informatiebordjes of pictogrammen?
  - goed leesbare klok en kalender in de wachtruimte?
  - zo min mogelijk storende geluiden en geuren?

COMMUNICATIE

- Weet uw team waarop te letten bij het omgaan met ouderen?
- Bent u alert op fysieke, psychische en cognitieve beperkingen? Let u ook op slechthorendheid of slechtziendheid en op geheugen-, begrips-, taal- en spraakproblemen?
- Neemt u voldoende tijd om uw patiënt op zijn gemak te stellen en spreekt en articuleert u duidelijk en verstaanbaar terwijl u de patiënt aankijkt?
- Verifieert u of uw patiënt u begrijpt? Herhaalt u uw vraag of informatie? Vraagt u door om alle informatie te krijgen?
- Zorgt u ervoor dat uw patiënt bij een gesprek zoveel mogelijk rechtop kan zitten?
- Legt u bij elke handeling vooraf en tussentijds uit wat u gaat doen?
- Betrekt u de mantelzorger bij uitleg, overleg of instructie?
- Bent u bij anesthesie of een behandeling alert op reacties als verwardheid of onsamenhangend spreken? Laat u uw patiënt in zo'n geval niet zonder begeleiding vertrekken?
- Bestelt de (balie-)assistent al een taxi tijdens de (afronding van) de behandeling om de wachttijd te verkorten?
- Helpt de (balie-)assistent de oudere patiënt bij het verlaten van het praktijkgebouw?
- Is er voldoende licht in de behandelruimte?
- Is uw mond zichtbaar (spreekt u zonder mondkapje voor) en houdt u oogcontact, wat ook het verstaan vergemakkelijkt?
- Is de fysieke afstand tot uw patiënt niet te groot?
- Is de omgeving rustig, met zo min mogelijk achtergrondgeluiden, zoals muziek, radio of televisie?

NETWERK

- Heeft u contacten met andere zorgverleners in de eerste lijn?
- Kent u de thuis-, buurt- of wijkzorg?
- Bent u zich bewust van het belang van uw functie om (vroegtijdige) aandoeningen in en om de mond te signaleren ?
- Zijn de gegevens van de zorgverleners in uw netwerk up-to-date?
- Hoe is de samenwerking met de huisarts als het gaat om:
  - (mond)gezondheidsproblemen die ook voor de algemene gezondheid van belang zijn?
  - Interacties van medicatie wanneer u medicijnen voorschrijft (LESA, 2010)?
- Hoe is de samenwerking met de apotheek als het gaat om:
  - het voorschrijven van medicatie?
  - mogelijke interacties, contra-indicaties, aanwezigheid van nier- of leverfunctiestoornissen (cytochroom p450) en/of eventueel aanwezige allergieën?
- Hoe is de samenwerking met overigen in de eerste lijn als het gaat om:
  - het aanpassen van een tandenborstel?
  - adviezen bij het uitvoeren van de mondverzorging door een ergo-therapeut?
  - voedingsadviezen door een diëtist?
  - Advies bij kauw-, spreek-, gehoor- en (ver)slikproblemen door een logopedist?
  - omgangsadviezen van een psycholoog bij onbegrepen en/of ongepast gedrag bij dementie van de patiënt.?
- Hoe is de samenwerking met de thuis- buurt- of wijkzorg als het gaat om:
  - een patiënt die niet meer in de mondzorgpraktijk verschijnt?
  - de dagelijkse mondverzorging die tekortschiet?
- Informeert u zorgverleners van de thuis- buurt- of wijkzorg wel eens over het belang van goede mondgezondheid in relatie tot algemene gezondheid?
- Geeft een mondhygiënist uit uw praktijk wel eens ondersteuning en advies over adequate mondverzorging, vooral als de patiënt dit niet wenst?